

Весці БДПУ

Штоквартальны навукова-метадычны часопіс.
Выдаецца з чэрвеня 1994 г.

№ 4(58) 2008

СЕРЫЯ 2.
Гісторыя. Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія.
Эканоміка. Культуралогія

Змест

Галоўны рэдактар

П.Дз. Кухарчык

Рэдакцыйная калегія:

В.В. Бушчык
(нам. галоўнага рэдактара)

Л.М. Давыдзенка

А.В. Данільчанка

А.П. Жытко

М.М. Забаўскі

Л.М. Каранеўская
(адк. сакратар)

І.В. Катляроў

П.В. Кікель

Г.А. Космач

Н.І. Кунгурава

А.М. Люты

У.А. Мельнік

А.І. Смолік

С.В. Снапкоўская

А.С. Цернавы

В.В. Шынкароў

Гісторыя

Самусік А.Ф. Станаўленне адукацыйнай справы на беларускіх землях у XIV – першай палове XVI ст. 3

Пуцік У.С. Прычыны абмежавання ўдзелу буржуазіі ў беларускім нацыянальным руху на мяжы XIX–XX стст. 7

Башмакоў А.А. Мануфактурная вытворчасць Беларусі ў 1861–1914 гг.: умовы развіцця 10

Казакевіч В.Б. Колькасныя змены ў складзе гарадскога насельніцтва і рост яго адукацыйнага ўзроўню як уплывовыя фактары культурнага развіцця Беларусі ў другой палове XIX – пачатку XX ст. 15

Драздова К.А. Гістарыяграфія і аналіз крыніц па гісторыі фарміравання банкаўскай сістэмы Беларусі (другая палова XIX – пачатак XX ст.) 19

Крыварот А.А. Узаемадзеянне беларускіх і расійскіх партызан па арганізацыі атрадаў у гады Вялікай Айчыннай вайны (1941–1944 гг.) 22

Цыбулька К.М. Беларускае антыказнаўства ў гады незалежнасці і самастойнага развіцця (1991–2008 гг.) 26

Казачонак Т.В. Паняцце «аўстрафашызм» у гістарычнай навуцы: паходжанне, сутнасць, асноўныя ацэнкі 30

Філасофія

Крошко А.А. Сацыяльны парадок і сацыяльны канфлікт: тэарэтыка-метадалагічныя падыходы да даследавання 34

Кузняцова М.А. Сацыяльны ідэал у творчай спадчыне А.А. Зіноўева 38

Сайганова В.С. Змест норм навуковай рацыянальнасці ў гнасэалагічнай, эпістэмалагічнай і сацыякультурнай трансскрыпцыях 41

Барэцкая В.К. Суадносіны хрысціянскага універсалізму і нацыянальнага самавызначэння ў святле сучасных сацыяльных вучэнняў каталіцтва і праваслаўя 45

Паліталогія

Жаўняровіч Т.І. Нацыянальная палітыка дзяржавы ва ўмовах глабалізацыі 49

Сіткевіч С.В. Праблемы развіцця інтэграцыйных працэсаў на постсавецкай прасторы і палітыка Рэспублікі Беларусь 51

Новікава С.І. Развіццё ідэй і ўяўленняў аб праве і справядлівасці: ад антычнасці да праектаў сацыялістаў-утапістаў 55

Сацыялогія

Хамутоўская С.В. Электаральныя паводзіны як сістэмны аб'ект 59

Мясцедаў А.М. Асаблівасці прафесійнай дзейнасці ўрача, яго паводзін і зносін: падыходы і аснова спецыфікацыі 62

Л.М. Давыдзенка,
доктар эканамічных навук, прафесар кафедры эканамічнай тэорыі
і эканамічнага выхавання БДПУ;
Т.А. Шардакова,
аспірант кафедры эканамічнай тэорыі і эканамічнага выхавання БДПУ

МЕТАДЫЧНЫЯ ПРЫЁМЫ АЦЭНКІ ІНТЭЛЕКТУАЛЬНАГА КАПІТАЛУ ПРАДПРЫЕМСТВА

Асноўная мэта ацэнкі кошту інтэлектуальнага капіталу (ІК) заключаецца ў атрыманні норм прыбытку на інвестыцыі ў той ці іншы від капіталу. Гэта праблема дваістая: з аднаго боку, неабходна сачыць за выдаткамі (інвестыцыямі) у элементы ІК, з іншага боку – сачыць за тымі выгадамі, якія арганізацыя атрымала ад укладанняў у інвестыцыі. Розніца паміж дадзенымі велічынямі і ўяўляе норму прыбытку на інвестыцыі.

Аналіз тэорыі і практыкі ІК дазваляе зрабіць выснову, што асноўнымі прычынамі ацэнкі ІК з'яўляюцца наступныя [1, с. 435]:

1) знешнія, звязаныя з інфармаваннем знешніх зацікаўленых асоб аб рыначным кошце прадпрыемства;

2) унутраныя, якія ўключаюць прадастаўленне дадатковай інфармацыі ўнутраным карыстальнікам, у першую чаргу менеджэрам; неабходнасць фармулёўкі стратэгіі прадпрыемства; ацэнка выканання стратэгіі; прыняцце рашэння наконт дыверсіфікацыі і расшырэння; разлік узнагароджання стваральнікам інтэлектуальных прадуктаў.

Традыцыйныя метады эканамічных ацэнак і вымярэнняў, якія базіруюцца на прынцыпах бухгалтарскага ўліку, перасталі быць адэкватнымі ўмовам сённяшняга дня. Інтэлектуальны капітал адрозніваецца ад фізічнага капіталу сваёй нематэрыяльнай прыродай. Асновай яго ацэнкі з'яўляецца кошт, які будзе створаны ў працэсе яго будучага выкарыстання.

Для ацэнкі інтэлектуальнага капіталу недастаткова толькі паказчыкаў кошту. Многія элементы інтэлектуальнага капіталу не знаходзяць адлюстравання ў бухгалтарскіх балансах і ў прынцыпе не ўлічваюцца. Менавіта таму спробы вымераць усе састаўныя інтэлектуальнага капіталу, карыстаючыся стандартнымі прыёмамі бухгалтарскага ўліку, пацярпелі фіяска.

У большасці літаратурных крыніц адзначаецца, што мадэль кошту ІК як выражэнне інтэлектуальных пераваг кампаніі мае наступны выгляд:

$$V_{ic} = V_c - (V_a - V_{ia}),$$

дзе V_{ic} – кошт ІК;

V_c – рыначны кошт кампаніі;

V_a – падрахунак балансу;

V_{ia} – кошт НМА ў складзе балансавага кошту.

Існуюць два асноўныя падыходы да ацэнкі рыначнага кошту ІК: выдаткавы і прыбытковы. Параўнальны метады звычайна непрымальны, бо не існуе дастаткова поўнай аналогіі для аб'екта ацэнкі, ліквідных рынкаў элементаў ІК і г. д.

Згодна з [3, с. 432], выдаткавы падыход заснаваны на ўліку ўсіх інвестыцый у ІК. Гэтага падыходу прытрымліваюцца і прынцыпы бухгалтарскага ўліку. Аднак у традыцыйным бухгалтарскім ўліку, згодна з прынятым правілам, значная частка інвестыцый у ІК трактуецца не як інвестыцыі, а як бягучыя выдаткі. Неабходна адзначыць, што гэта не зусім так, таму што нават па існуючых правілах міжнародных стандартах бухгалтарскага ўліку частка ацэнак традыцыйных форм актываў адбываецца на аснове прагнозаў, ацэнак будучыні і г. д. Напрыклад, велічыня запазычанасці па дэбету ацэньваецца зыходзячы з чакаемага ўзроўню невяртання даўгоў. Тым не менш відавочна, што мэта бухгалтарскага ўліку не ацэнка рыначнага кошту актываў, а прадастаўленне зыходнай інфармацыі, якая зробіць такую ацэнку магчымай.

У той жа час розныя «неафіцыйныя» метады ацэнкі кошту ІК маюць схільнасць змешваць прыбытковы і выдаткавы падыходы, што ўскладняе іх прымяненне на практыцы і атрыманне імі афіцыйна прызнанага статусу. Большасць метадаў ацэнкі ІК фактычна ўяўляюць сабой наборы нефінансавых і фінансавых паказчыкаў. Групы асобных паказчыкаў, як правіла, ацэньваюць той ці іншы элемент ІК. Асноўнай фундаментальнай праблемай, звязанай з выкарыстаннем такіх нефінансавых паказчыкаў, выступае тое, што немагчыма зразумець, ці адлюстроўвае іх значэнне тую дзейнасць (выдаткі), якая была накіравана на стварэнне актыву, ці ўяўляюць сабой яны будучы кошт для арганізацыі (прычына ці вынік). Аналітычнае выкарыстанне такіх ін-

струментаў уяўляецца сумніўным, бо не існуе спосабу раздзяліць гэтыя два эфекты.

У сувязі з вялікай колькасцю метадык ацэнкі ІК, а таксама іншых мадэляў, распрацаваных для рашэння розных кіраўніцкіх задач і прымянімых для ацэнкі інтэлектуальнага капіталу, паўстае задача тыпалагізацыі і выдзялення агульных прыкмет розных метадалагічных падыходаў. У большасці выпадкаў крытэрыем тыпалагізацыі выступае метадалагічная агульнасць, а не сутнасняя адрозненні мадэляў. Адною з першых была прапанавана наступная тыпалогія метадык ацэнкі ІК [1, с. 435]:

1. Пакампанентны падыход (component-by-component), які выкарыстоўвае розныя адзінкі вымярэння для кожнага з кампанентаў ІК. Гэтага падыходу прытрымліваюцца ўсе нефінансавыя мадэлі.

2. Коштавы падыход. Ацэнка кошту ІК адбываецца агульна, без ацэнкі кошту асобных кампанентаў.

У далейшым было прапанавана раздзяліць метады ацэнкі ІК на наступныя групы [2, с. 13]:

1. **Непасрэдныя метады**, ці метады прамога вымярэння (direct intellectual capital methods – DIC), заснаваныя на непасрэднай грашовай ацэнцы розных састаўных ІК. Сутнасць дадзеных метадаў заключаецца ў тым, што пасля таго як ацэнены асобныя элементы, выводзіцца інтэгральная ацэнка ІК кампаніі. Пры гэтым зусім не абавязкова ацэнкі асобных кампанентаў

складваюцца, могуць прымяняцца і больш складаныя формулы. Аднак такія метады не даюць дакладнай ацэнкі велічыні ІК.

2. **Метады рыначнай капіталізацыі** (market capitalization methods – MCM), якія ацэньваюць розніцу паміж рыначным коштам і балансавым коштам актываў. Гэта агульна прымяняваны падыход, заснаваны на вызначэнні кошту ІК у цэлым, без уліку кошту яго асобна ўзятых кампанентаў.

3. **Метады рэнтабельнасці актываў** (return on assets methods – ROA) – метады ацэнкі эфектыўнасці. У ходзе ацэнкі атрымліваемая розніца паміж сярэднегаліновай рэнтабельнасцю актываў і рэнтабельнасцю прадпрыемства ёсць дадатковая эфектыўнасць, якую генеруе інтэлектуальны капітал. Дадзены падыход дазваляе праводзіць параўнальную характарыстыку розных арганізацый.

4. **Індыкатыўныя метады, ці метады падліку ачкоў** (scorecard methods – SC), што ацэньваюць розныя індэксы і індикатары, якія, як мяркуецца, уплываюць на велічыню інтэлектуальнага капіталу. У дадзеным выпадку ацэнка ў грашовай форме не здзяйсняецца.

Дадзеная класіфікацыя выступае дастаткова зразумелай і дазваляе аналізаваць практычна ўсе распрацаваныя мадэлі ацэнкі ІК. Па гэтых прычынах такая тыпалогія атрымала шырокае распаўсюджанне і выкарыстоўваецца паўсюдна для аналізу і параўнання розных метадалагічных падыходаў.

Табліца 1 – Характарыстыка асноўных метадаў ацэнкі ІК

Назва	Аўтар	Катэгорыя	Апісанне
Technology Broker	Brooking (1996)	DIC	Кошт ІК ацэньваецца на аснове дыягностыкі адказаў на 20 пытанняў, якія характарызуюць чатыры асноўныя кампаненты ІК
Citation-Weighted Patents	Bontis (1996)	DIC	Тэхналагічны фактар вылічваецца на аснове патэнтаў, якія належаць арганізацыі. ІК і яго эфектыўнасць ацэньваюцца на аснове ўплыву НІОКР на шэраг індикатараў, такіх, як колькасць патэнтаў і адносіны кошту патэнтаў да абароту і г. д.
Inclusive Valuation Methodology (IVM)	McPherson (1998)	DIC	Выкарыстоўвае іерархію ўзважаных індикатараў у адносным, а не ў абсалютным выражэнні
The Value Explorer™	Andriessen & Tieszen (2000)	DIC	Метадалогія ўлічвае кошт ІК паміж пяццю відамі актываў: актывамі; навыкамі і ведамі; калектыўнымі каштоўнасцямі, нормамі; тэхналогіямі і кіраўніцкімі працэсамі
Total Value Creation, TVC™	Anderson & McLean (2000)	DIC	Праект выкарыстоўвае дыскантаваныя грашавыя патокі для таго, каб пераацаніць тое, якія падзеі уплываюць на запланаваную дзейнасць
Tobin's Q	Stewart (1997)	MCM	Паказчык вызначаецца суадносінамі рыначнага кошту фірмы да кошту замяшчэння яе актываў
Market-to-Book Value (Ratio)	Stewart (1997) Luthy (1998)	MCM	Кошт ІК прадпрыемства ацэньваецца як розніца паміж рыначным і балансавым коштамі
Economic Value Added (EVA™)	Stewart (1997)	ROA	Разлічваецца шляхам пераліку аб'яўленага прыбытку з улікам выдаткаў, звязаных з ІК. Змяненні ў EVA паказваюць, наколькі прадукцыйны ІК фірмы
Human Resource Costing & Accounting (HRCA)	Johansson (1996)	ROA	Разлічваецца скрыты эфект выдаткаў на персанал, які скарачае прыбытак фірмы. Карэкціроўкі робяцца ў справяднасці аб прыбытках і стратах. ІК ацэньваецца як адносіны ўкладу чалавечых актываў кампаніі да капіталізаваных выдаткаў на аплату працы
Knowledge Capital Earnings	Lev (1999)	ROA	Разлічваецца як доля нарміраванага прыбытку, якая перавышае чакаемыя даходы, звязаныя з балансавымі актывамі

Табліца 2 – Вартасці і недахопы існуючых метадаў ацэнкі інтэлектуальнага капіталу

Назва	Асноўныя вартасці	Асноўныя недахопы
Market-to- Book Ratio Q Тобіна	Прастата. Надзейныя зыходныя даныя. Зручнасць выкарыстання ў панельных даследаваннях	Не ўлічвае большасць знешніх фактараў. Канцэптуальная супярэчлівасць. Неабходнасць наяўнасці развітога фінансавага рынку
Technology Broker (Аудыт ІК)	Інструментальна-практычная накіраванасць. Эмпірычная апрацацыя	Супярэчлівы пераход да колькасных вынікаў. Значная ступень суб'ектыўнасці працэдуры
Skandia Navigator	Першая таксаномія ІК. Уключэнне капіталу кліентаў у мадэль. Фундаментальная шырыня	Унутраная супярэчлівасць шэрага індикатараў. Залежнасць індикатараў. Ускладненасць мадэлі
EVA, MVA	Прастата метадычных асноў	Агрэгатаванасць ацэнкі ІК. Адмоўныя эмпірычныя вынікі
Intangible Asset Monitor	Стратэгічная накіраванасць. Пэўная эмпірычная апрацацыя	Суб'ектыўнасць выбару індикатараў. Значная прывязка да арганізацыйнай культуры
Knowledge Capital Earnings	Пэўная эмпірычная падтрымка. Падабенства з традыцыйным спосабам ацэнкі гудвіла	Фундаментальная слабасць асноўных дапушчэнняў. Суб'ектыўнасць значнай колькасці ўваходных даных
Value Chain Scoreboard	Улік стадыі інавацыйнага цыкла. Некаторыя унікальныя нефінансавыя індикатары	Канцэптуальная сутнасць мадэлі. Адсутнасць эмпірычнай падтрымкі
VAIC	Стандартызаваная ацэнка эфектыўнасці ІК. Надзейныя ўваходныя даныя	Супярэчлівыя эмпірычныя вынікі. Слабасць ацэнкі структурнага капіталу
Citation- Weighted Patents	Значная эмпірычная падтрымка	Ацэньваецца толькі адзін аспект ІК
The Value Explorer	Стратэгічная накіраванасць. Інструментальная метадалогія	Суб'ектыўная ацэнка: пераход ад якасных ацэнак да колькасных паказчыкаў. Недастаткова распрацаваная дыягнастычная частка

Вядомы шведскі тэарэтык і практык ацэнкі і кіравання ІК Карл-Эрык Свейбі (Karl-Erik Sveiby) прыводзіць агляд метадаў, якія могуць быць выкарыстаны для ацэнкі ІК з выкарыстаннем прапанаванай тыпалогіі. Дадзеныя метады прадстаўлены ў табліцы 1 [1–2].

Правядзём параўнальны аналіз існуючых метадаў ацэнкі ІК і выдзелім іх асноўныя вартасці і недахопы. Вынікі аналізу прадстаўлены ў табліцы 2.

Праводзячы параўнальны аналіз розных груп метадаў ацэнкі кошту інтэлектуальнага капіталу арганізацыі, можна зрабіць наступную выснову: метады прамога вымярэння (непасрэднай ацэнкі) і метады індикатыўных паказчыкаў засноўваюцца на ацэнцы асобных элементаў, у той час як метады ацэнкі зыходзяць з эфектыўнасці, а агрэгатаваныя метады – з агульнай ацэнкі інтэлектуальнага капіталу арганізацыі. Перавагай такіх метадаў з'яўляецца тое, што яны могуць быць выкарыстаны на ўсіх узроўнях функцыяніравання арганізацыі.

Пры ацэнцы кошту інтэлектуальнага капіталу больш мэтазгодным з'яўляецца выкарыстанне адносных паказчыкаў і паказчыкаў эфектыўнасці. Адным з такіх паказчыкаў з'яўляецца каэфіцыент Тобіна, дынаміка змянення якога сведчыць аб меры выкарыстання інтэлектуальнага капіталу арганізацыяй. Ён рэкамендуецца для інтэгральнай ацэнкі кошту велічыні інтэлектуальнага капіталу заходняй эканамічнай літаратурай.

Першапачаткова дадзены паказчык быў распрацаваны як крытэрыі эфектыўнасці інвесці-

равання, аднак пазней даследчыкі прызналі мэтазгоднасць яго прымянення пры ацэнцы кошту інтэлектуальнага капіталу. Высокі паказчык каэфіцыента Тобіна сведчыць аб істотным перавышэнні цаны кампаніі над цаной яе матэрыяльных актываў, што азначае высокую ацэнку яе нематэрыяльных актываў [3, с. 15].

А.Г. Ваганян сцвярджае, «что по мере продвижения к экономике знаний цены замещения реальных активов будут включать все более и более значимый когнитивный компонент». Гэта значыць інтэлектуальны капітал будзе ўсё больш і больш праяўляцца ў розных актывах і таму выкарыстанне традыцыйнага каэфіцыента Тобіна будзе выклікаць цяжкасці [1, с. 69].

У сувязі з вышэйадзначаным, А.Г. Ваганянам прапанавана мадыфікацыя дадзенага каэфіцыента, накіраваная на выяўленне аб'ектыўнай ацэнкі інтэлектуальнага капіталу арганізацыі. Сутнасць мадыфікацыі заключаецца ў наступным: у якасці рыначнай цаны прапануваецца прымаць не рыначную капіталізацыю, а максімальна набліжанае значэнне рыначнай цаны кампаніі (лічнік), вызначаемае як вынік ацэнкі актываў фірмы фондавым рынкам. У назойніку традыцыйнай формулы разліку прапануваецца выкарыстоўваць паказчык, які характарызуе чыстыя актывы.

Мяркуем, што такі падыход дазволіць параўноўваць у дынаміцы не толькі рост ІК той ці іншай камерцыйнай арганізацыі, але і параўноўваць паміж сабой іх групы як у рэгіянальным маштабе, так і галіны.

Таким чином, ацэнка інтэлектуальнага капіталу з'яўляецца дастаткова складанай, але ў той жа час неабходнай для вызначэння эфектыўнасці дзейнасці арганізацыі, паколькі ў наш час відавочна, што эканоміка, якая базіруецца на ведах і арыентавана на фарміраванне і выкарыстанне інтэлектуальнага капіталу, становіцца галоўным фактарам сацыяльна-эканамічнага развіцця як прадпрыемства ў прыватнасці, так і краіны ў цэлым.

ЛІТАРАТУРА

1. Ваганян, О.Г. Методика оценки эффективности инвестиций в интеллектуальный капитал / О.Г. Ваганян // Креативная экономика. – 2007. – № 9. – С. 67–72.

2. Давыденко, Л.Н. Аршином талант не измеришь / Л.Н. Давыденко // Наука и инновации. – 2008. – № 7. – С. 62–67.
3. Лукичева, Л.И. Управление интеллектуальным капиталом: учеб. пособие / Л.И. Лукичева. – М.: Омега; Л, 2007. – 552 с.
4. Кулаева, Д.О. Сколько стоит интеллектуальный капитал организации? / Д.О. Кулаева // Креативная экономика. – 2007. – № 11. – С. 11–18.
5. Sveiby, K.-E. Intellectual Capital and Knowledge Management / K.-E. Sveiby. 1999.
6. <<http://www.sveiby.com.au/IntellectualCapital.html>>.

SUMMARY

The article describes the education projects modeling method as an adaptation to changing life conditions. They belong to the so-called methods of direct intellectual capital measurement, allowing to estimate the monetary value of individual components of intellectual capital.

УДК 336(4)

кандыдат эканамічных навук, дацэнт факультэта міжнародных адносін СПбДУ

С.Л. Ткачэнка,

Еўрапейская валютна-фінансавая інтэграцыя: тры ключавыя падыходы да вывучэння і аналізу

У сучасных умовах сусветнага сістэмнага валютна-фінансавага крызісу вельмі важнае значэнне мае тэарэтычнае тлумачэнне працэсу валютнай інтэграцыі: ідэі розных эканамічных школ, тэорыі міжнароднай палітычнай эканоміі і міжнародных валютна-фінансавых адносін. У артыкуле намі зроблена спроба даць рэтраспектыўную ацэнку эфектыўнасці трох асноўных падыходаў абароны нацыянальных эканомік ад сусветнага сістэмнага валютна-фінансавага крызісу, а таксама спрагназаваць іх патэнцыял для аналізу інтэграцыйнага працэсу ў валютна-фінансавай сферы ў будучыні, перш за ўсё ў краінах Усходняй Еўропы. Кожны з разглядаемых падыходаў утрымлівае некалькі пераменных велічынь, таму нашай мэтай з'яўляецца выяўленне і крытычны аналіз такіх велічынь, а таксама ацэнка іх ролі ў працэсе стварэння ЭВС у Еўрапейскім саюзе і перспектыву іх выкарыстання ў ЕўрАзЭС. Пры гэтым важна адзначыць, што рэтраспектыўны аналіз дае нам магчымасць па-новаму ацаніць прапанаваныя ў мінулыя дзесяцігоддзі тэарэтычныя канструкцыі, удакладніць і дапоўніць іх ключавыя палажэнні.

Варта адзначыць, што еўрапейская інтэграцыя ў апошнія дзесяцігоддзі стала адной з найбольш значных крыніц эмпірычнага матэрыялу для навукоўцаў, якія вывучаюць розныя аспекты міждзяржаўнага ўзаемадзеяння ў эканамічнай сферы. Для іх спроба беспрэцэдэнтнага збліжэння групы еўрапейскіх дзяржаў, якія на працягу стагоддзяў адыгрывалі ключавыя ролі ў сусветнай палітыцы і няспынна канфліктавалі адна з адной, служыць выключна прывабным аб'ектам аналізу. Практычна ўсе ключавыя тэо-

ры эканомікі, міжнароднай палітычнай эканоміі міжнародных адносін спрабавалі прапанаваць уласнае тлумачэнне механізму і прыроды еўрапейскай эканамічнай інтэграцыі. У задачы нашага даследавання не ўваходзіць аналіз усіх ці нават большасці з гэтых канцэпцый і тэорый. Але пазбегнуць неабходнасці тэарэтызацыі валютна-фінансавай інтэграцыі ў Еўропе немагчыма. Вельмі складаны і багаты эмпірычнымі данымі працэс мае патрэбу ў рацыянальным структураванні, а такім інструментам могуць стаць толькі тэарэтычныя пабудовы, якія тлумачаць яго хуткасць, напрамак і формы.

Адзначым што, найбольш складаным аспектам распрацоўкі тэарэтычнай канструкцыі працэсу еўрапейскай валютнай інтэграцыі з'яўляецца спроба выявіць пабуджальныя матывы, якімі кіраваліся палітычныя эліты мноства дзяржаў на працягу пэўнага гістарычнага перыяду, рэалізуючы на практыцы ідэю «валютнай інтэграцыі». Такія матывы не проста зафіксаваць для кожнай асобна ўзятай краіны ў асобна ўзяты момант часу. Што ж датычыцца тлумачэння гэтага працэсу ў дынаміцы, то, на наш погляд, інструментарый міжнароднай палітычнай эканоміі можа дапамагчы нам наблізіцца да пабудовы больш-менш змястоўнай тэарэтычнай мадэлі. Яна непазбежна павінна ўключаць у сябе як пастаянна змяняючыся эканамічную сістэму, так і трансфармаваўшуюся пад уплывам «халоднай вайны» сферу сусветнай палітыкі.

Адсутнасць прамых і аднастайных для краін Еўропы пабуджальных матываў да фарміравання валютнага саюза робіць немагчымым выкарыстанне агульнапрынятых у паліталогіі ма-